Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Ülkeye özgü el sanatları teknikleri ve malzemeleri vaka çalışmaları

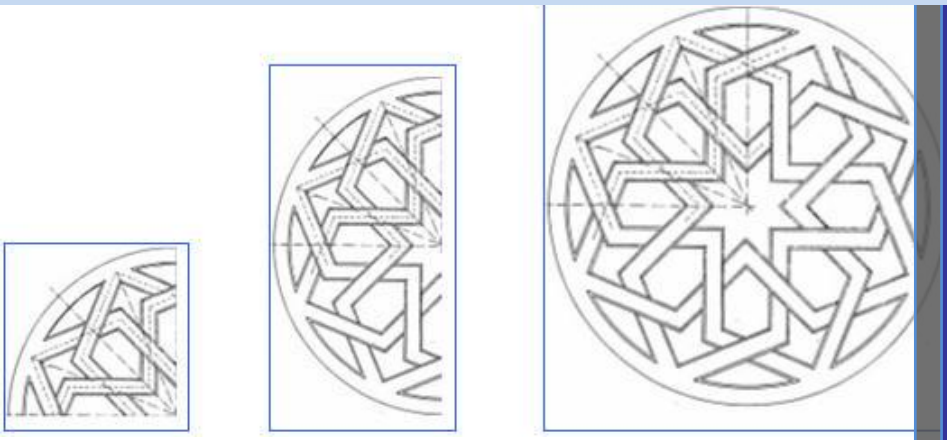

ARCHE - Mesleki Eğitimde Yapısal Kültürel Değerler

Project No. LLP-LdV-TOI-2010-DE-147 327

Bu çalışma sadece yazarın görüşlerini yansıtır – Komisyon burada yer alan görüşlerden ve bu görüşlerin kullanımından sorumlu tutulamaz.

Içindekiler

Malakari 3
Yüzeyin tanımı: 3
Çalışma teknikleri 3
Aletler ve yardımcı aletler 4
Tekniğin kökeni 5
Kündekâri 6
Tekniğin kökeni 6
Kündekari yapımında kullanılan ahşaplar 6
Kündekâri Motif Çizimi 7
Ahşaba Oluk Açma 7
Kündekârinin Korunması 9
Emprenye 9

Malakari

Istanbul MEM/ Turkey

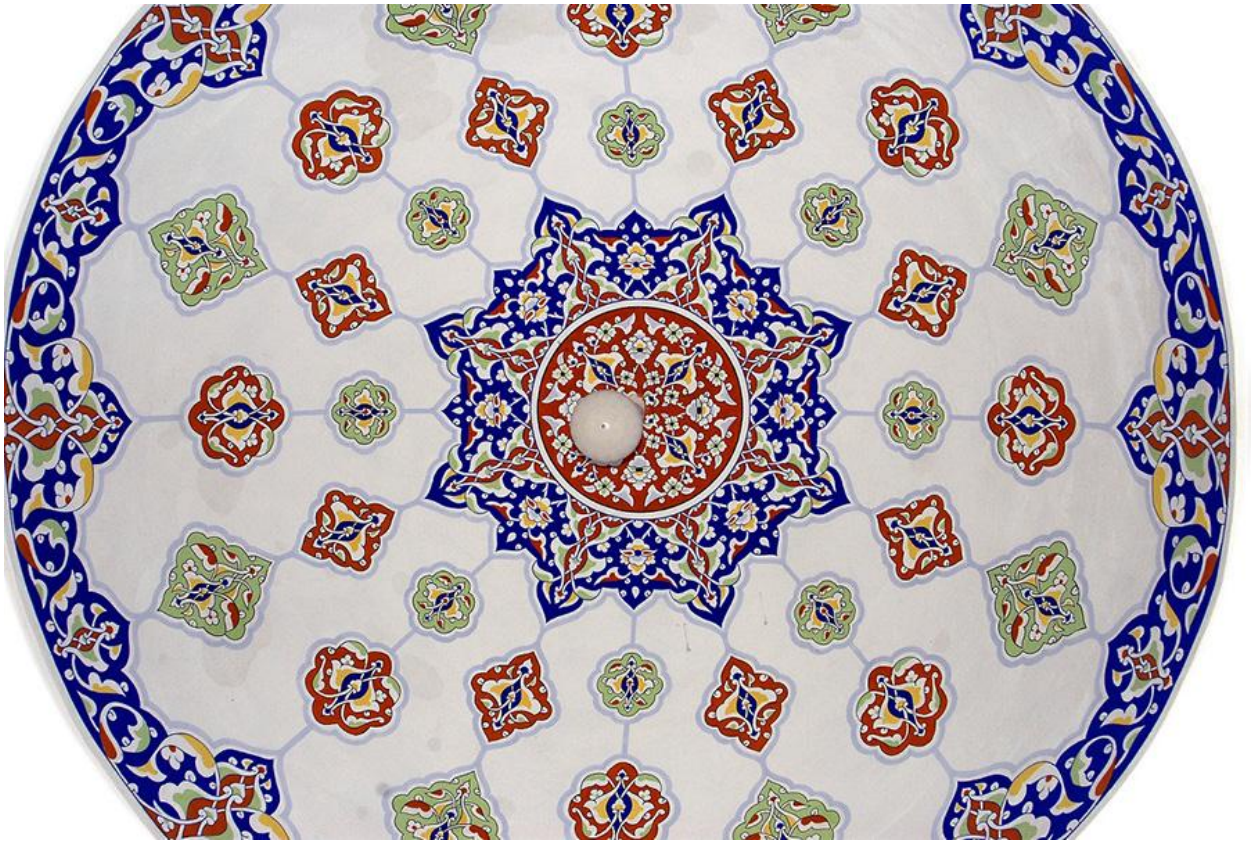

Yüzeyin tanımı:

Horasan harçlı zemin üzerine 1- 2 mm inceliğinde alçı sıvanır. Kuruduktan sonra üzerine kullanılacak renkler, desenlerin taksimatına göre o alanlara sürülür. Daha sonra 3-4 mm kalınlığında sirke ile çürütülmüş alçı sıvanır ve hemen desenler tozlanıp özel hazırlanmış bıçaklar ille eğimli kesilerek desenler kabartmalı olarak ortaya çıkartılmış olur.

Çalışma teknikleri

(Osmanlı mimarisinde kubbe, tavan ve duvarlara yapılan alçı kabartmalı ve boya ile yapılan süsleme tarzı.
Mala ile yapılan alçı süsleme denmektedir.Bu teknik kendi içinde 4 bölümde incelenebilir.

a)Normal malakari
Horasan harçlı zemin üzerine 1- 2 mm inceliğinde alçı sıvanır. Kuruduktan sonra üzerine

kullanılacak renkler, desenlerin taksimatına göre o alanlara sürülür. Daha sonra 3-4 mm kalınlığında sirke ile çürütülmüş alçı sıvanır ve hemen desenler tozlanıp özel hazırlanmış bıçaklar ille eğimli kesilerek desenler kabartmalı olarak ortaya çıkartılmış olur.

b) Müzeyyen malakari
Bu teknikle motiflerin iç bünyeleri oyularak desende detaylar sağlanmış olur.

c) Hendese malakari
Geometrik formatlardan oluşan tarzdır.

d) Rölyef malakari
Mermer oyma işçiliğinde olduğu gibi detaylar balirlenerek zeminle desenin

Aletler ve yardımcı aletler

Iskarpela 8-20mm

bisturi

Spatula

Tekniğin kökeni

Türk Kalemişi Sanatı, kökeni Orta Asya'ya dayanan 8-9. Yüzyıl Türk Uygur sanatı ile başlayıp, Türklerin göçleri ile Anadolu topraklarına taşınan bir sanat kolumuzdur. Kara Hoça ve Bezeklik duvar fresklerindeki süslemeler, Türk Sanatının motif dağarcığının merkezi olmuş, Türklerin İslam Dinini kabulü ile stilize motif ve kompozisyonların İslam Sanatı ile olan birebir örtüşmesi bu tarz desen ve uygulamaların gelişmesini sağlamıştır.

Kündekâri

Istanbul MEM/ Turkey

Kelime anlamı ince marangozluk işi, kıymetli ağaçların işlenmesidir. Bir işin kurnazlığı anlamına gelen "künd", Türkçede kavramak anlamında kullanılıyor.

Tekniğin kökeni

İlk örnekleri 12. yy.da Halep mısır ve Anadolu'da rastlanır. Her üç merkezde de paralel bir gelişme gösterir. Bu yoğun bezeme tekniğinin ortaya çıkış nedeni tümüyle tekniktir.

Kündekari yapımında kullanılan ahşaplar

Ceviz, abanoz, armut, elma, şimşir, sedir ve gül gibi değerli ağaçların kullanılır.

Kündekâri küçük ölçüde geometrik parçaların birbirine geçmesi ile elde edilir. Bu parçaların ahşap suları damarları birbirine zıt vaziyette konulduğu, biri diğerinin nem ve ısıdan çarpılmasına engel olduğu için bu yöntemle üretilen kapı kanatları yüzyıllarca düzgünlüğünü korumuştur.

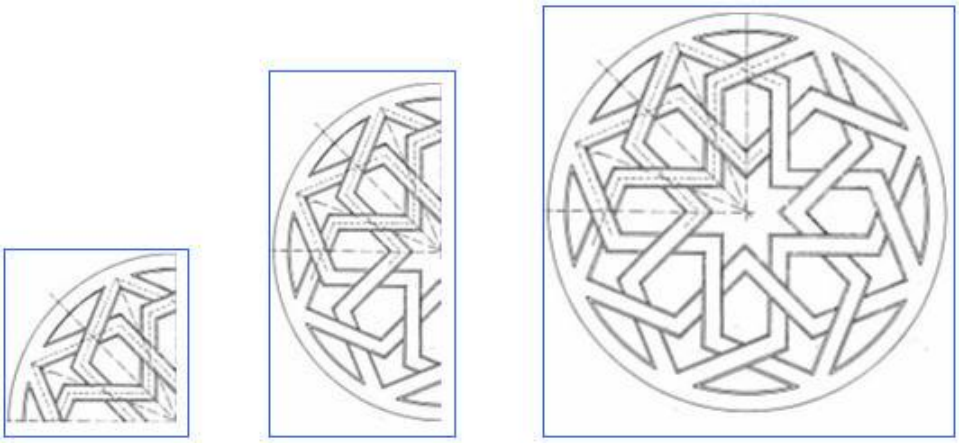

Kündekâri Motif Çizimi

Kündekâri, ahşap bloklardan içi arabesk dekorla süslü sekizgenli, baklava, yıldız şekilli kısımlar kabartma halinde işlenmiştir. Kündekâri motiflerinin çizimi, Geometrik Motifler Çizimi modülünde belirtilen esaslara göre elle veya bilgisayar destekli program yardımıyla çizilir. Öncelikle çizilmesi düşünülen motifin simetrik olup olmadığına bakmamız gerekir. Eğer motifimiz simetrik ise önce motifimizin ¼ ünü büyütmek istediğimiz kadar eskiz eskiz kağıdına çizeriz daha sonra çizdiğimiz eskiz kağıdını ortadan katlayarak motifin ½ sini tamamlarız, daha sonra ½ sini çizdiğimiz motifi eskizi tekrar katlamak suretiyle tamamlarız.

Ahşaba Oluk Açma

Markalama işleminden sonra hazırlanacak kündekâri parçalarına oluk açılması gerekmektedir. Burada oluk açılacak parçaların tamamı bir defada makineden çıkartılacağı için parçaların uzun olması gerekmektedir

Ahşaba oluk açma işleminden sonra hazırlanan parçalar belirlenen yerlerinden makine yardımıyla istenilen açıda kesilir ,Kündekâri Parçalarının Montajı

Makinede hazırlanan kündekâri parçaları, motife uygun olarak hazırlandıktan sonra bu parçaların birbirine geçme yapılmak suretiyle birleştirmelerine geçilir. Birleştirme işleminde kesinlikle tutkal, çivi kullanılmaz ve parçalar birbirine geçme yaparak kündekâri deseni oluşturulur.

Hazırlanan kündekâri parçalarının yerleştirilmesine merkezdeki parça esas olmak üzere başlanır ve kündekârinin toplanması diğer yan parçaların sırası ile yerleştirilmesiyle basamak, basamak tamamlanır. kündekâri parçaları teker, teker yerleştirilerek, parçaların birbiriyle uyumu da kontrol edilmiş olur.

Tüm parçaların birleştirme işlemi bittiğinde, tamamen geçme tekniğiyle yapılan kündekârini ne kadar sağlam olduğunu daha iyi görmüş oluruz

Yapacağımız kündekâri motifi ne olursa olsun birleştirme işlemi aynıdır. Yine merkez parçamızın yanındaki parçaların birleştirilmesi suretiyle kündekâri deseni oluşturulur

Kündekârinin Korunması

Emprenye

Emprenye, çeşitli yöntemlerle ahşabın bünyesine değişik kimyasal maddelerin emdirilmesi işlemidir. Bu işlemle ahşabı mantar, böcek, termit, deniz kurdu gibi zararlılardan koruyarak ahşabın hizmet ömrü en az 10 kat arttırılmaktadır.

Türkiye'de Mesleki eğitimde kullanılmak üzere geleneksel kündekari yapım tekniği üzerine derlenen ilk çalışma Erkan ŞUGÜNEŞ tarafından yazılmıştır.

19.09.2012
Erkan ŞUGÜNEŞ